

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdentalupahakemus

Hakija: Lapin Kullankaivajain Liitto Ry

Vireilletulopvm: 4.3.2015

Etuoikeuspm: 4.3.2015

Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 4 luvun 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla edellä mainitulle hakijalle kullanhuuhdentaluvan lupatunnuksella HL2015:0006.

Perustelut: Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetyt edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan myöntämiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä
Kaivoslaki (621/2011) 45 § ja 50 §.

Kullanhuuhdentaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhdonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 5,0 ha

Alueen nimi: Buhtesaja Pulkkinen

Sijainti: Inari,Palsinojaan laskevan Pulkkisenojan varrella, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa. Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2)

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdentalupaan perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdentalupaan perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on

lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo

Kullanhuuhdonta-lupa on voimassa kolme (3) vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Hakemuksen mukaisesti. Kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä.

Menetelmät

Tämä lupa oikeuttaa lapiokaivun suorittamiseen lupa-alueella.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdonta-luvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötärpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Uhanalaisten kasvilajien esiintymät on huomioitava kaivutoimintaa harjoitettaessa. Kullanhuuhdonta-luvan haltijan on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §. Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 6 luku 46 ja 47 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdonta-luvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville poroille tai porotalouden harjoittajille. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville.

Perustelut: Alue kuuluu Ivalon paliskunnan alueeseen. Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta. Lupa-alueesta noin Alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei selvitysten (liite 3.) perusteella ole erityisiä porotalouden rakenteita.

Saamelais- ja koltta-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kultanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kultanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kultanhuuhdonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätehuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhtoja on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennaisjätteen synnyn ehkäisemisestä, sen haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvansaaja on asettanut lupapäätöksen HL2013:0052 yhteydessä määrätyn vakuuden, jota voidaan käyttää myös luvan saajan myöhemmin myönnettäviin kultanhuuhdontalupiin. Huomioiden luvan saajan kultanhuuhdontoiminnan kokonaismäärä ja lupa-alueella harjoitettava toiminta, voidaan todeta, että asetettu vakuus on toistaiseksi riittävä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 10 luku 107 §.

Vakuus määräytyy kaivumenetelmän, -määrän ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alueella harjoitetaan lapiokaivua ja alue on helposti saavutettavissa. Vakuutta määritettäessä on huomioitu myös hakijan muut voimassa olevat kullanhuuhdontaluvat.

Ilmoitus kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, Asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdontalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdontaluvan haltijoiden saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuuhdontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuuhdontalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuuhdonta-alueella

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on korvattava kullanhuuhdonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuuhdonta koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan haettava kullanhuuhdontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Kullanhuuhdontalupa ei oikeuta rakentamaan alueelle kaivoslain tarkoittamia rakennelmia.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §. Lupahakemuksessa ei ole haettu lupaa rakentaa kullanhuuhdonta-alueelle lain tarkoittamia rakennuksia.

Maastoliikenne

Kullanhuuhdonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut tässä luvassa yhdistetyistä hakemuksista kuuluttamalla niitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 15.2.2017.

Lausuntopyyntö ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyyntö ja saatu lausunnot seuraavasti:

- 1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Ivalon paliskunnalle 16.1.2017

Ivalon paliskunnan lausunto 2.2.2017

Ivalon paliskunta on tutkinut Lapin Kullankaivajaliitto ry:n kullanhuuhdentalupa hakemuksen HL2015:0006, jonka vaikutukset kohdistuvat Ivalon paliskunnan alueelle, Palsinojan laskevan Pulkkisenojan varteen, Hammastunturin erämaa-alueelle.

Hakemusalue sijoittuu Ivalon paliskunnan kannalta tärkeään porojen kuljetuspaikkaan Palsinojan yli ja siltä osin se sijaitsee paikassa, jota poronhoito tarvitsee käyttöönsä myös kesäaikaan, joka on vaamien (naarasporojen) vasonta aikaa (karttaliite).

Lapin kullankaivajaliitto ry:n kullanhuuhdontahakemuksen lupa-alueella on ennestään runsaasti kullanhuuhdentalupia ja alueellisesti ne pienentävät Ivalon paliskunnan tärkeitä vasonta- ja kesälaidunalueita sekä aiheuttavat toiminnallaan häiriötä Ivalon paliskunnan laiduntamiselle. Alue on Ivalon paliskunnan kannalta erittäin tärkeää vasonta- ja laidunaluetta, jonka tarve on juurikin kesäaikana. Kullanhuuhdontojen ja kullanhuuhdentalupien valtava määrä alueella, jossa on tärkeitä vasonta- ja kesälaidunalueita, Kutturantien varressa, Palsinojalla, Tolosjoella, Saariselällä sekä Eskottijoella tuovat yhteensä jo valtavan häiriön alueelle. Ivalon paliskunta huomauttaa, ettei poroilla ole laidunrauhaa näillä alueilla.

Kullankaivajien valtava määrä alueella aiheuttaa lisäksi lieveilmiöitä, joilla on haittavaikutuksia maankäyttöön mm. valtava ihmismäärä, melu, lisääntyvä maastoliikenne, kultaturismi sekä aitoihin luvattatehdyt portit ja kulkuväylät. Vaamien vasonta häiriintyy kun ne säikähtelevät häiriötä ja näin ollen se aiheuttaa myös vasojen menetyksiä sekä porojen turhanaikaista liikehdintää.

Nämä kaikki rikkovat jo pelkästään poronhoitolain 8448/1990 2 §:ä, sillä kullankaivuun maankäyttö aiheuttaa huomattavaa haittaa poronhoidolle. Lisäksi perustuslain 17 §:ssä todetaan että, saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Ivalon paliskunta huomauttaa, että Lapin Kullankaivajaliitto ry:n tulee jokaisella valtauksellaan huolehtia siitä, että jokainen kullankaivaja, joka alueelle tulee kaivamaan, on tietoinen kullankaivuuluvan lupaehdoista (mm. lupa-alueen narujen virittäminen jne).

Kohdassa 2.6 sekä 3.6 valtauksen sanotaan sijaitsevan Hammastunturin paliskunnassa, mutta kartan mukaan alue on Ivalon paliskunnan alueella. Ivalon paliskunta huomauttaa hakemuksen epätarkkuudesta.

Ivalojoen kalakannan säilyminen on saamelaisille paliskunnan osakkaille kalastuskulttuurin säilymisen kannalta tärkeä. Ivalon paliskunta huomauttaa, että Palsinoja on Ivalojoen alkuperäisen taimenen poikasten turvapaikka sekä kutupaikka, joka takaa Ivalojoen ja Inarinjärven taimenen säilymisen. Paikallisten kalastaminen Palsinojalla on loppunut lähes

kokonaan sillä kullankaivun yhteisvaikutus on aiheuttanut kalastuksen mahdottomaksi Palsinojan alueella.

Sinällään yksistään näin pienimuotoinen käsikaivu, joka on suunniteltu ympäristö arvoja kunnioittaen, tuskin aiheuttanee muutoksia kalakantaan vaan muutos on aiheutunut kaivulupien kokonaisvaikutuksesta.

Lapin kullankaivajain liitto hakemus, jossa huomioidaan että alueelle ei tule melusaastetta ja maastoliikennettä, on poronhoidon kannalta huomattavasti vähemmän haittaa aiheuttava kuin yksikään konekaivulupa. Ivalon paliskunta suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti tällaisiin lupahakemuksiin nyt ja tulevaisuudessa, mikäli haettavana oleva lupa-alue ei muutoin ole poronhoidolle tärkeässä paikassa. Poronhoidon haitat pysyisivät kohtuullisena, mikäli Ivalon paliskunnan alueella ei olisi muita kun tämän kaltaisia kaivulupia.

Tätä lupahakemusta arvioidessa tulee ottaa huomioon alueen kaikki kullanhuuhdontaluvat sekä niiden kokonaisvaikutukset. Yhdessä alueen kullanhuuhdonta keskittymä haittaa oleellisesti Ivalon paliskunnan poronhoitoa, eikä alueelle tulisi myöntää yhtään uutta lupaa.

Ivalon paliskunta vastustaa luvan myöntämistä, johtuen alueen runsaasta lupamäärästä jotka yhdessä haittaavat huomattavasti Ivalon paliskunnan poronhoitoa.

2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 16.1.2017
Metsähallituksen lausunto 6.2.2017

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa koksien Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n kullanhuuhdontalupahakemusta HL2015:0006. Haettu alue sijaitsee Palsinojaan laskevan Pulkkisenojan varrella Hammastunturin erämaa-alueella Inarin kunnassa. Alueella (5,0 ha) on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua. Maata käsitellään noin 100 m³ kaivukaudessa.

Hakijan esittämistä tiedoista poiketen alue kuuluu Metsähallituksen Lapin Luontopalvelujen (ei Ylä-Lapin luonnonhoitoalueen) hallintaan. Paikallinen paliskunta on Ivalon (ei Hammastunturin) paliskunta. Ivalon yleiskaavan merkintä se tarkoittaa erämaa-aluetta (ei selvitysalueetta), joka on erämaalain 62/1991 nojalla perustettu erämaa-alue.

Ympäristöministeriö on 11.7.2016 vahvistanut Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman.

Haetulta alueelta ei tällä hetkellä tunneta uhanalaisten lajien esiintymiä tai huomioitavia luontotyyppejä.

Alueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei tunneta muinaismuistolain (17.6.1963/295) suojaamia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Muinaismuistolain suojaamat kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännos, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ muinaisjäännoksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Museovirastolle tarpeellisia toimenpiteitä varten. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännoksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet tulee ottaa huomioon maankäytössä.

Metsähallitus pyytää Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kullanhuuhtontaluvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraaliainesta eikä ravinteita. Maa-ainesten pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostusaltailla.
- Kaivutyöhön liittyvä leiriytyminen ja muu toiminta tulee tapahtua kullanhuuhtontalueen sisäpuolella. Mahdollisille rakennelmille ja rakennuksille on hankittava etukäteen luvat.
- kaivukauden päättyessä on jyrkät kaivantojen reunat luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi. Näillä toimenpiteillä parannetaan maaston muiden käyttäjien turvallisuutta ja estetään vahinkoja.
- Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:
 - o Pystypuiden kaataminen on kielletty. Mikäli kullanhuuhtontalueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon.
 - o Metsähallitus myy tarvittaessa maapuuta polttopuuksi.
 - o Maastoajoneuvoilla liikkuminen metsäautoteiden ulkopuolella vaatii Metsähallituksen luvan.

Metsähallitus katsoo, että kullanhuuhtontaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

Lausuntopyynnössään Tukes pyysi kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot.

Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaisten kulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 4. helmikuuta 2015 (taltionumero 275, Saamelaiskäräjien valitus ympäristölupa-asiassa, joka koski koneellista kullankaivua) todetaan seuraavasti:” Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osa vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi.”

Kyseisen kullanhuhdentalupahakemuksen osalta Metsähallitus viittaa edellä mainittuun korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen.

Metsähallitus toteaa kuitenkin, että kaikkien Saariselkä-Kuttura-Ivalojoiki -alueen kullanhuhdentalupa-alueiden yhteisvaikutuksia saamelaiskulttuurin harjoittamiselle Metsähallituksen Luontopalvelut ei osaa arvioida.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 16.1.2017

Inarin kunnan lausunto 27.1.2017

Hakemuksen osalta ei voimassa olevien kunnallisten kaavojen kannalta ole huomautettavaa.

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 16.1.2017

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 15.2.2017

Kullanhuhdentalupa-alue sijaitsee Inarin kunnassa Hammastunturin erämaa-alueella Palsinojaan laskevan Pulkkisenojan molemmiin puolin.

Osa Hammastunturin erämaa-alueesta on erämaa-alueen rajauksesta poikkeavasti (pääosin suppeampana, joiltakin osin hieman laajempaan) liitetty Euroopan Unionin Natura 2000 -suojelualueverkkoon. Tässä huhdentalupahakemuksessa oleva alue sijoittuu erämaa-alueelle, joka ei kuulu Natura 2000 -alueeseen.

Erämaa-alueita on perustettu alueiden erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytyksen kehittämiseksi. Kaivoslain 3 §:n mukaan, lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa ja muutoin kaivoslain mukaan toimittaessa sovelletaan muun muassa luonnonsuojelulakia ja erämaalakia. Erämaa-alueella toimittaessa on otettava huomioon erämaalain säännökset ja tavoitteet, erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja Metsähallituksen alueelle mahdollisesti

antamat käytännön ohjeet. Kullanhuuhdonta-alue sijoittuu Ivalon paliskunnan alueelle ja on Saamelaiden kotiseutualuetta.

Luontoarvojen suojeleminen

Kullanhuuhdonta-alueella ei Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan mukaan (SYKE) ole luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla koko maassa rauhoitettujen kasvilajien, 46 §:n uhanalaisten lajien tai 47 §:n erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja, eikä luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja.

Mikäli alueella havaitaan edellä mainittuja lajeja, on huuhdonta-alueen käyttöä järjestettävä siten, että siitä ei aiheudu luonnonsuojelulaissa kiellettyä seurausta, kuten lajin heikentämistä tai häviämistä eikä lajin elinympäristön heikentämistä tai tuhoutumista.

Tarvittaessa edellä mainitut laji- ja luontotyyppiesiintymät, samoin kuin vesilain nojalla suojellut lähteet, on rajattava huuhdonta-alueen ulkopuolelle, ellei esiintymien säilymistä voida turvata muilla toimenpiteillä.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmat, vesiensuojelu

Hakemukseen on liitetty kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma. Hakijan selvityksen mukaan toiminnasta ei aiheudu ympäristövaikutuksia, koska liettä ei synny ja muutoin kaivetut maa-ainekset käytetään maisemointiin.

Yhteisvaikutusten kautta yksittäiselläkin paikalla on vaikutusta alapuoliseen vesistöön. Kun vesistöalueella voi olla suurikin määrä huuhdonta-alueita, on vaara, että toiminnasta aiheutuvalle yhteiskuormitukselle on vesistön tilaa heikentävä vaikutus. Huuhdottavan aineksen käsittely tulee järjestää siten, että samentumista aiheuttavan humuksen ja kiintoaineksen joutuminen alapuoliseen vesistöön estetään myös tulva-ajat huomioon ottaen.

Kalatalous

Huuhdonta-alueella on tavallisesti, aivan vähäisiä latvapurojen yläosia lukuun ottamatta, kalataloudellista merkitystä sekä kalojen oleskelu-alueena että kulkureittinä ja myös kutu- ja poikastuotantoalueena. Tämä on huuhdonta-alueen toiminnassa otettava huomioon siten, että puronvarsi pensaineen ja puustoineen säilytetään mahdollisimman suurelta osin luonnontilassa ja huolehditaan em. veden laatuun kohdistuvien heikentävien vaikutusten estämisestä.

Kulttuurihistoria ja rakentaminen

Kullanhuuhdonta-alueen rakentamisen yhteydessä alueelle ei haeta lupaa rakentaa rakennuksia tai rakennelmia. Kullanhuuhdonta-alueen rakentaminen on kaivutoiminnassa turvattava, mikäli sellaisia on haetulla huuhdonta-alueella.

Kulkeminen alueelle

Alueelle kulku tapahtuu olemassa olevaa metsäautotietä pitkin. Erämaa-alueelle uusien teiden tai tieurien rakentaminen ei erämaalain mukaan ole sallittua (erämaalaki 5 §). Moottoriajoneuvon käyttö maastossa edellyttää maanomistajan luvan (maastoliikennelaki 4 §).

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 16.1.2017
Saamelaiskäräjien lausunto 2.3.2017

Saamelaiskäräjät esittää Palsiojan, siihen laskevien haarojen sekä Palsiojan rajaaman alueen sisällä olevien, suoraan Ivalojokeen laskevien haarojen varsilla harjoitettavaa kullanhuuhdontatoimintaakoskevassa lausunnossaan näkemyksensä siitä, 1) millaisia vaikutuksia kullanhuuhdontatoiminnasta (ml. otsikossa mainitut lupahakemukset sekä muut vireillä olevat ja vastaavat lupahakemukset) ko. alueella aiheutuisi saamelaisten perustuslaillisille oikeuksille ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan, 2) tulisiko niiden vaikutusten valossa kullanhuuhdontatoiminnalle myöntää lupia, sekä 3) voidaanko vaikutuksia poistaa lupamääräyksiin.

Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdontalupien (sekä otsikossa mainittujen että muiden vireillä olevien) myöntämistä ko. alueelle, koska lupahakemuksissa kuvatussa toiminnasta yhdessä alueen muun kullanhuuhdontatoiminnan kanssa aiheutuisi jäljempänä esitetyin tavoin kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien tarkoittamaa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa alueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja - erityisesti poronhoitoa sekä kalastusta —, sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle, joita ei voida lupamääräyksiin poistaa. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan lupia ei tule myöskään poronhoitolain 2 §:n 2 momentin perusteella myöntää lupien mukaisesta toiminnasta poronhoidolle aiheutuvan huomattavan haitan vuoksi.

2. Vireillä olevat kullanhuuhdontalupahakemukset lupaharkinnassa

Kaivosviranomaisen näkemyksen mukaan vireillä olevia kullanhuuhdontalupahakemuksia, joista kaivosviranomaisen mukaan valtaosa on jatkohakemuksia voimassa oleville luville tai "hakija on harjoittanut alueella saman laatuista kullanhuuhdontaa aikaisemminkin", ei voida ottaa lupaharkinnassa huomioon, koska "ne eivät vaikuta millään tavalla maankäyttöön" (saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu 28.11.2016). Tällainen tulkinta on vastoin kaivoslain velvoitteita, sillä sekä kaivoslain 38 § että 50 § edellyttävät, että käsiteltävän kullanhuuhdontaluvan sekä alueen läheisyydessä olevien voimassa olevien vastaavien lupien (38 §) lisäksi lupaharkinnassa selvitetään ja otetaan huomioon vastaavat luvat (50 §) tai alueen muut käyttömuodot (sekä 38 ja 50 §) sekä niiden yhteisvaikutus (50 § 1 momentin 1 kohta).

Yleisten laintulkintasäätöjen mukaan lakia on tulkittava siten, että kulloinkin kyseessä oleva tulkinta vastaa lain tarkoitusta sekä mahdollisimman hyvin muuta ympäröivää lainsäädäntöä, eikä ole ristiriidassa perustuslain kanssa. Näin ollen kaivoslakia on tulkittava ottaen huomioon lain tarkoitus ja muu lainsäädäntö (tässä erityisesti perustuslaki, saamelaiskäräjälaki,

erämaalaki ja poronhoitolaki). Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet on turvattu perustuslaissa (perustuslain 17.3 §, 22§). Kaivoslain 1 §:n 4 momentissa erikseen todetaan, että kaivoslaissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan. Hallituksen esityksessä lisäksi edellytetään, että kaivoslakia tulkitaan ja sovelletaan siten, että em. oikeudet turvataan (HE 273/2009 vp, s. 70, 1 § 4 momentin yksityiskohtaiset perustelut). Kaivoslaissa viitataan myös mm. poronhoitolakiin, jonka 2.2 § kieltää erityisesti poronhoitoon varatun maan käyttämisen sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Kaivosviranomaisen tulkinta lupaharkinnassa huomioon otettavista maankäyttömuodoista ei vastaa kaivoslain sisältöä. Tulkinta lisäksi estää kaivoslain (ml. siinä säädetyn saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon) tarkoituksen toteutumisen ja synnyttää ristiriidan kaivoslain ja muun lainsäädännön välille. Tulkinta vaarantaa myös saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien turvaamistavoitteen toteutumisen ja on siten ristiriidassa perustuslain kanssa. Kaivoslain säännöksillä ei ole mahdollista sivuuttaa muuta lainsäädäntöä (HE 273/2009 vp, s. 72, 3 §:n yksityiskohtaiset perustelut). Kullanhuuhdontatoiminnan luonteen vuoksi kullanhuuhdontatoiminnasta syntyvät vaikutukset eivät rajoitu kullanhuuhdontaluvan voimassaoloaikaan, vaan vaikutukset kumuloituvat ja niiden vaikutus ympäristöön ja siten saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan jatkuvat pitkään kullanhuuhdontatoiminnan loppumisen jälkeenkin. Yhteisvaikutuksia arvioitaessa on joka tapauksessa otettava huomioon vireillä olevat luvat, jotka koskevat alueita, joilla jo on harjoitettu kaivutoimintaa riippumatta siitä, onko kysymys esimerkiksi aiemmin voimassa olleen luvan uusimisesta vanhalle vai luvasta uudelle toimijalle. Lupien myöntämisessä kokonaan uusille alueille taas tulisi arviointi suorittaa erityistä huolellisuutta noudattaen ja ottaen huomioon kyseessä olevan alueen kaikki muu maankäyttö. Yksittäisellä alueella vallitsevien maankäyttömuotojen yhteisvaikutusten arviointia ei siten tule rajoittaa sen perusteella, onko kyse voimassa olevasta luvasta vai ei. Muunlainen tulkinta olisi kaivoslain 38 ja 50 §:ien tarkoituksen vastainen.

3. Hakemusten keskeinen sisältö ja selvitysten riittävyys toiminnan vaikutuksista saamelaiskulttuuriin

Kullanhuuhdonta-alueet sijaitsevat Inarin kunnassa, Ivalojokeen laskevan Palsiojan varrella, Hammastunturin erämaa-alueella. Kullanhuuhdonta—alueet sijaitsevat saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella, jossa saamelaisilla on kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto (perustuslaki 121 § 4 mom.). Lisäksi kullanhuuhdonta-alueet sijaitsevat Ivalon paliskunnan alueella, poronhoitolain 2.2 §:n mukaisella erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Hakijat hakevat sekä uutta lupaa että jatkolupaa 10 vuodeksi lapiokaivulle 3,8 - 5 hehtaarin

suuruisilla alueilla. Vuosittain käsiteltävät maamäärät vaihtelevat hakemusten mukaan 20 m³:stä 100 m³:iin.

Kaivoslain 34.2 §:n mukaan lupahakemuksessa on esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys:

2) hakemuksen kohteena olevasta alueesta ja sen kaavoitustilanteesta sekä alueen käyttöä koskevista rajoituksista ja niiden huomioon ottamisesta;

5) toimintaa koskevista suunnitelmista;

6) toiminnan ympäristö- ja muista vaikutuksista ottaen huomioon suunniteltujen toimenpiteiden laatu ja laajuus; selvitystä ei kuitenkaan vaadita siltä osin kuin vaaditut tiedot sisältyvät 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Hallituksen esityksessä kaivoslaiksi, pykälän 2 momentin 2 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”Saamelaisten kotiseutualuetta ja erityistä poronhoitoaluetta koskevassa hakemuksessa olisi kyseisiä alueita koskevat säännökset otettava huomioon esitettävissä selvityksissä” (HE273/2009 vp: 91). Edelleen hallituksen esityksessä todetaan, että ”pykälän 2 momentin 6 kohdan nojalla hakemuksessa olisi selvitettävä suunnitelman mukaisen toiminnan ympäristö- ja muut vaikutukset. Malminetsintälupaa tai kullanhuuhtonalupaa koskevassa hakemuksessa olisi esitettävä tiedot alueen ympäristöstä (esimerkiksi luonnonsuojelualueista ja tärkeistä tai muista veden hankintakäyttöön soveltuvista pohjavesialueista) sekä alueella harjoitettavasta elinkeinotoiminnasta. Hakemuksessa olisi myös selvitettävä, miten luvan mukaisen toiminnan haitalliset vaikutukset ehkäistäisiin.” (HE 273/2009 vp: 92, korostukset kirjoittajan tekemiä.) Vaikka kullanhuuhtonalupahakemukset sijaitsevat sekä saamelaisten kotiseutualueella että erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, eivät hakijat arvioi lainkaan toimintansa vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin tai poronhoitoon. Hakemuksissa todetaan alueen kuuluvan Ylä-Lapin luonnonhoitoalueeseen, mutta kaikissa hakemuksissa ei tuoda mm. sitä esille, että alue kuuluu Ivalon paliskuntaan. Sen sijaan aluetta koskevien rajoitusten osalta hakijat toteavat mm, että ”alueella ei erityisrajoitteita normaalit luonto ja poronhoitoelinkeinoon liittyvät rajoitukset otetaan huomioon”. Hakijoiden selvitykset toiminnan haitallisten vaikutusten ehkäisystä rajautuvat mm. toteamukseen, että ”kaivuumonttujen reunat joko merkittävä sellaisella menetelmällä, ettei se aiheuta poro elinkeinolle menetyksiä tai montun reunat luiskattava”.

Ottaen huomioon kullanhuuhtonta-alueen sijainti ja aluetta koskevat em. käyttörajoitukset on hakijoiden selvityksiä toiminnan vaikutuksista saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin sekä niiden huomioon ottamisesta pidettävä kaivoslain 34.2 §:n nojalla riittämättöminä, eikä lupia siten voida myöntää. Kaivoslain 34, 38 ja 50 §:ien nojalla olisi hakijoiden tullut, riippumatta siitä onko kyseessä uusi hakemus vai jatkohakemus jo voimassa olevalle luvalla, hakemuksissaan arvioida toimintansa vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Luvanhakijoiden olisi kullanhuuhtonalupaa hakiessaan näytettävä toteen, ettei toiminnasta

aiheudu sellaista haittaa, joka muodostaisi luvan myöntämisen esteen. Saamelaiskäräjien arvion mukaan toiminnasta ko. alueella aiheutuu alla ilmenevin tavoin yhdessä muiden käyttömuotojen (erityisesti muut kullanhuuhdontaluvat ja -hakemukset sekä muu maankäyttö Ivalon paliskunnan alueella) kanssa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hakemuksia on pidettävä tältä osin puutteellisina, eikä lupia voida kaivoslain nojalla myöntää.

4. Toiminnan vaikutukset saamelaiskulttuuriin

4.1. Vaikutukset saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan poronhoitoa

Kaivosviranomaisen tulisi kaivoslain 38 §:n mukaisesti selvittää kullanhuuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, ottaen huomioon 1) hakemuksessa tarkoitettun alueen läheisyydessä voimassa olevat vastaavat luvat; 2) mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee; 3) muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä. Kaivosviranomaisen lausuntopyyntöissä ei edelleenkaan tuoda esille lain 38 §:n mukaisesti kullanhuuhdonnasta aiheutuvia vaikutuksia saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan, eikä alueen merkitystä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana ole selvitetty. Palsiojan alueen lupaharkinnassa onkin tähän mennessä katsottu, lupahakemus kerrallaan tarkasteltuna, käsiteltävänä olevan lupa-alueen käsittävän vain pienen alueen Ivalon paliskunnan koko alueesta eikä toiminnasta siten ole katsottu voivan aiheutua kaivoslain 50 §:ssä tarkoitettua olennaista haittaa. Saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteistä elinkeinoaan poronhoitoa aiheutuvia vaikutuksia ei kuitenkaan voida arvioida vain suhteuttamalla kullankaivualueiden yhteispinta-ala koko paliskunnan pinta-alaan, vaan lupaharkinnassa luvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa on kaivoslain 50 §:n 1 kohdan mukaisesti otettava huomioon myös muut vastaavat luvat ja alueen muut käyttömuodot (ml. vireillä olevat hakemukset ja muu maankäyttö) (ks. myös kappale 2).

Palsiojan alueella on keskeinen merkitys Ivalon paliskunnan poronhoidolle: Palsiojan alue porojen kesälaidun- sekä vasomisalueena on korvaamaton, koska se kuuluu suurelta osin Hammastunturin erämaa- sekä Natura 2000 -alueeseen, jonka muuta maankäyttöä on rajoitettu. Ko. alueen merkitys kesälaidun- ja vasomisalueena kasvaa koko ajan, sillä muu maankäyttö (mm. kullanhuuhdonta, matkailurakentaminen sekä -toiminta, ja intensiivinen metsätalous) lisääntyy koko ajan Ivalon paliskunnan muilla alueilla ja siten paliskunnan laidunalueet pienenevät ja pirstoutuvat yhä enemmän ja enemmän. Ko. alueen merkitys näkyy mm. siinä, että koko paliskunnan poroista noin neljännes laiduntaa alueella kevät-syyskuun ajan. Palsioja ja sen ympäristö ovat niin ikään paliskunnan vasomisaluetta, jossa noin puolet

paliskunnan kaikista vaatimista synnyttävät vasansa. Palsiojalla on keskeinen merkitys niin ikään porojen kuljettamisessa, sillä kesällä porot, ml. vastasyntyneet vasat, kuljetetaan Palsiojan pohjois- ja länsipuolelta vasanmerkitystä varten Juurakkomaan aitaan, jolloin porot, ml. vasat, joutuvat ylittämään Palsiojan. Porot ylittävät Palsiojan kesällä ainoastaan tietyistä, niille luontaisista ja turvallisista paikoista, joista myös vastasyntyneet vasat pääsevät ylitse. Poroja ei saa edes pakotettuna ylittämään Palsiojaa niille tuntemattomista paikoista.

Palsiojan alueella on merkittävä määrä sekä voimassa olevia kullanhuuhdontalupia että vireillä olevia hakemuksia: Ivalon paliskunnan kaikista voimassa olevista kullanhuuhdontaluvista (N=79) n.28 % (N=22) sekä vireillä olevista hakemuksista (N=76) jopa yli 38 % (N=29) sijoittuu juuri Palsiojan alueelle (Palsiojan, siihen laskevien haarojen sekä Palsiojan rajaaman alueen sisällä olevien, suoraan Ivalojokeen laskevien haarojen varsilla) (kaivoskartta 5.1.2017; kaivosviranomaisen lausuntopyyntö 3.11.2016; kaivosviranomaisen tilannekatsaus 28.11.2016). Palsiojan alueella on siis yhteensä 51 kpl voimassa ja vireillä olevaa kullanhuuhdontalupaa ja -hakemusta, joista ainakin 10:llä harjoitetaan tai on tarkoitus harjoittaa koneellista kullanhuuhdontaa. Kullanhuuhdontatoiminta Palsiojan varressa on jo vaikeuttanut porojen kuljetus- ja kokoamista vasanmerkitystä varten, sillä kullanhuuhdontatoiminta on laajentunut ja laajenee edelleen porojen luontaisille kulkureiteille ja -alueille, joita hyödynnetään porojen kokoamisessa ja kuljettamisessa kohti Juurakkomaan poroerotusaitaa. Osa porojen luontaisista Palsiojan ylityspaikoista on jo jäänyt kullanhuuhdonta-alueiden alle, mikä on jo johtanut siihen, etteivät porot itse pääse kulkemaan Palsiojan pohjois- ja itä- sekä sen etelä- ja länsipuolisten kesälaidunmaiden välillä. Sen sijaan poromiesten on aktiivisesti paimennettava porot Palsiojan yli sieltä, mistä enää pääsee. Mikäli kaikki haetut kullanhuuhdontaluvat Palsiojan alueella myönnetään, eivät porot pääse enää lainkaan Palsiojan yli ja Ivalon paliskunta menettää n. 22 km² laajuisen, poronhoidollisesti korvaamattoman kesälaidun- ja vasomisalueen. Saamelaisessa poronhoidossa poro ei ole karjatuotannollinen eläin, joka on tottunut ihmiseen, vaan se laiduntaa vapaana luonnossa ja etenkin kesällä säikkyy ihmisiä ja ääniä. Erityisesti naarasporot vastasyntyneine vasaaneineen ovat kesällä erityisen säikkyyä. Porot eivät suostu edes pakotettuina ylittämään Palsiojaa kohdista, joilla on kullanhuuhdontatoimintaa. Näin ollen toimenpiteeksi porojen kulkureittien ja joenylityspaikkojen ja siten noin 22 km² laajuisen kesälaitumen ja vasomisalueen käytön turvaamiseksi ei riitä, että jokivarteen jätetään pieni alue tätä varten ja muu alue annetaan kullanhuuhdontatoiminnan käyttöön.

Vasanmerkityksen jälkeen osa poroista palaa takaisin kesälaitumille Palsiojan ympäristöön ja jää Palsiojalle juomaan. Palsiojan varressa on useita voimassa olevia kullanhuuhdontalupia, jotka kuormittavat Palsiojaa, heikentäen vedenlaatua. Palsiojan vedenlaadusta on tehty useita ilmoituksia Lapin ELY-keskukselle kesällä 2016, koska vesi on ollut silmin nähden samentunutta ja vesistöissä on havaittu rehevöitymistä. Esimerkiksi Lemmenjoella kullanhuuhdonta on heikentänyt vedenlaatua siinä määrin, ettei se sovellu enää juomiseen (vrt. Lapin ELY-keskus

& Metsähallitus 2009). Ivalon paliskunnan promiehet ovat veden samentumisen ja rehevöitymisen vuoksi arvioineet Palsiojan vedenlaadun olevan kelpaamatonta porojen juomavedeksi, ja siten kullanhuuhtonon vesistövaikutuksilla on olennainen negatiivinen vaikutus myös Ivalon paliskunnan poronhoitoon: Porot tarvitsevat kesälaidunalueella puhdasta juomavettä ja Palsioja on yksi merkittävimmistä juomavesilähteistä alueella. Porot eivät juo likaista tai samentunutta vettä, ja vaarana onkin, että kullanhuuhtonta heikentää Palsiojan vedenlaatua siinä määrin, ettei Palsiojan pohjois- ja länsipuolista kesälaidunalueita voida puhtaan juomaveden puutteen vuoksi käyttää.

Kullanhuuhtonolla, erityisesti koneellisella, on tutkimusten mukaan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia alueen luontotyyppisiin, kasvillisuuteen ja lajistoon - kullanhuuhtonon on todettu edistävän alkuperäisten lajien korvautumista kulttuurivaikutteisille pihuille ja tienvarsille ominaisilla lajeilla, erityisesti tehokkaasti leviävillä pioneerilajeilla (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009). Tutkimusten mukaan kasvillisuuden palautuminen ennalleen kullanhuuhtontatoiminnan jälkeen kestää useita kymmeniä vuosia (esimerkiksi Luttojoen, kuten ei myöskään Ivalojoen, varrella kasvillisuus ei ole edelleenkään palautunut 1800-luvun lopun kullankaivun jäljiltä), joten kullanhuuhtontatoiminnasta aiheutuvat muutokset ovat erittäin pitkäikäisiä ja siten laidunmenetykset ovat pysyviä. Esimerkiksi Lemmenjoen kansallispuistossa tehdyn tutkimuksen mukaan alueen alkuperäiset luontotyypit ja kasvillisuus tuhoutuvat kokonaan ja paikallinen lajisto ja kasvillisuus muuttuvat pysyvästi koneellisessa kullanhuuhtonossa, eivätkä konekaivetut alueet vielä kymmenenkään vuoden jälkeen maisemoinnista muistuta luonnontilaista maisemaltaan, luontotyyppiltään eivätkä lajistoltaan. Sen sijaan niin luontotyyppi, kasvillisuus kuin maisemakin olivat edelleen kulttuurivaikutteisia ja vastasivat tyyppiltään lähinnä maa-aineksen ottoalueita. (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009: 57-59.) Vaikka kyseessä ei ole koneellinen kullankaivu, Palsiojan alueelle kohdistuu merkittävä määrä kullanhuuhtontalupia ja -hakemuksia, joiden yhteisvaikutukset saamelaiselle poronhoidolle, ottaen huomioon alueen merkitys Ivalon paliskunnalle, ovat merkittävät kaivutavasta riippumatta. Lisäksi on huomioitava, että kaivoslain muutokset ovat mahdollistaneet myös lapiokaivuluvissa entistä suurempien maamäärien käsittelyn luvan voimassaolon aikana (luvan aikana kertynyt maamäärä).

Ivalon paliskunta on menettänyt valtavia laidunalueita metsähakkuiden, lisääntyvän matkailurakentamisen ja kullanhuuhtontatoiminnan sekä muun maankäytön vuoksi, eikä niitä ole korvattu uusilla laidunalueilla poronhoidon harjoittamisedellytysten turvaamiseksi. Sen sijaan Ivalon paliskunta on joutunut muuttamaan poronhoitokäytänteitään merkittävästi muun maankäytön vuoksi ja saanut laidunkiertojärjestelmänsä toimimaan merkittävästi muuttuneista olosuhteista huolimatta. Palsiojan pohjois- ja länsipuolinen alue on merkittävä kesälaidunalue Ivalon paliskunnan poronhoidolle, koska sen muuta maankäyttöä on rajoitettu luonnonsuojelulain nojalla. Mikäli Palsiojan rajaama alue poistuu paliskunnan käytöstä sen vuoksi, että kullanhuuhtontatoiminta estää Palsiojan ylittämisen, pienenee paliskunnan

kesälaidunalue merkittävästi ja pysyvästi; korvaavia alueita ei saada lisääkään, koska myös suojelualueen ulkopuolisilla alueilla muu maankäyttö vie alati lisää alaa poronhoidolta. Ainoastaan laidunkiertojärjestelmää sopeuttamalla on kyetty välttämään saamelaisen poronhoitoperinteen muuttuminen alueella suomalaiseksi tarhaporonhoidoksi lisäruokkimisineen. Laidunkiertojärjestelmän onnistumisella on vastaavasti suuri merkitys laidunten kantokykyyn ja tilaan ja sitä kautta saamelaisen poronhoidon harjoittamisedellytyksiin. Saamelaisen poronhoidon jatkuvuus alueella kuitenkin edellyttää, ettei paliskunta joudu jatkossakaan enää menettämään lisää laidunalueitaan. Poronhoidolla on keskeinen merkitys alueen saamelaisille, sillä poronhoidon käytänteiden avulla saamen kieli, kulttuuri ja perinteinen tieto siirtyvät sukupolvelta toiselle. Porosta saadaan myös pääosa saamen käsityössä tarvittavasta materiaalista. Mikäli poronhoidon harjoittamisedellytykset alueella katoavat muun maankäytön vuoksi, katoaa poronhoidon myötä vähitellen myös alueen saamelainen kulttuuri ja kieli.

Tässä yhteydessä Saamelaiskäräjät haluaakin muistuttaa, että kaivoslain 1 §:n mukaan lain tarkoituksen toteuttaminen edellyttää yleisten ja yksityisten etujen turvaamista ottaen erityisesti huomioon:

- 1) kaivostoiminnan harjoittamisen edellytykset;
- 2) kiinteistöjen omistajien ja yksityisten haitankärsijöiden oikeusasema;
- 3) toiminnan vaikutukset ympäristöön ja maankäyttöön sekä luonnonvarojen säästävä käyttö.

Tässä yhteydessä esimerkiksi kohdan 2) haitankärsijöiden oikeusaseman huomioon ottaminen tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, etteivät toiminnasta muille alueen käyttäjille aiheutuvat haitat saa toiminnan seurauksena kasvaa suhteettoman suuriksi toiminnasta saatavaan hyötyyn nähden. Lupaviranomaisen on KHO:n ratkaisukäytännön (KHO 1999:14) mukaan lisäksi otettava huomioon YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus), perustuslain 17 §:n 3 momentti ja poronhoitolain 2 §:n 2 momentti kaivoslainsäädännön mukaisia viranomaispäätöksiä tehtäessä (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen 27 artiklan mukaan kansallisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa muun ohessa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan. Artiklassa tarkoitettu kulttuurikäsite kattaa myös saamelaiskulttuuriin olennaisena osana kuuluvan poronhoidon sekä kalastuksen. (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen toimeenpanoa valvova YK:n ihmisoikeuskomitea on linjannut, että erilaiset luontoympäristöön vaikuttavat hankkeet saamelaisten kotiseutualueella, kuten kaivostoiminta, hakkuut ja muut vastaavat toimet, jotka sellaisenaan eivät muodostaisi KP-sopimuksen 27 artiklan loukkausta, saattavat kuitenkin olla yhteisvaikutuksiltaan sellaisia, että ne heikentävät olennaisesti tai estävät saamelaisia nauttimasta omasta kulttuuristaan. Harkittaessa rikkooko toimenpide 27 artiklaa, tulee ottaa huomioon aiempien ja muiden suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus. YK:n ihmisoikeuskomitean mukaan (KP-sopimus) 27 artikla merkitsee muun muassa velvollisuutta taloudellisten toimenpiteiden suunnittelemiseen ja toteuttamiseen siten,

että saamelaisten elinkeinojen, kuten poronhoidon, taloudellinen kannattavuus säilyy (HE 214/2013 vp: 112). Ottaen huomioon kullanhuuhdonnasta alueen saamelaiselle poronhoidolle aiheutuvat merkittävät haitat ja vastaavasti yksittäisille toiminnanharjoittajille aiheutuvat hyödyt, ei kullanhuuhdantalupia voida myöntää ko. alueelle intressivertailun perusteella.

Ottaen huomioon alueen merkitys saamelaisporonhoidolle sekä kullanhuuhdontoiminnasta ko. alueella aiheutuva olennainen ja huomattava haitta saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan, ei lupaa voida myöskään kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien nojalla myöntää. Koska kullanhuuhdontoiminta ajoittuu aikaan, jolloin alue on saamelaisporonhoidon kannalta

keskeinen, sekä kullanhuuhdontoiminnan laajuus ja vaikutus porojen kuljetusmahdollisuuksille, ei estettä voida poistaa lupamääräyksin. Em. perustein Saamelaiskäräjät vastustaa sekä nyt lausuttavina että vastaavien vireillä olevien kullanhuuhdantalupahakemusten myöntämistä. Kullanhuuhdonta-alueiden pienentäminen tai toiminta-ajan rajoittaminen tai ajallinen siirtäminen eivät poista kullanhuuhdontoiminnasta aiheutuvia negatiivisia yhteisvaikutuksia ja riitä turvaamaan saamelaisporonhoidon harjoittamisedellytyksiä Palsiojan alueella.

4.2. Vaikutukset saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta

Palsiojalla on lisäksi merkitystä alueen saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta, koska Ivalojoen kullanhuuhdonnasta aiheutuva vesistökuormitus voi heikentää kalakantoja kullanhuuhdonta-alueita huomattavasti laajemmalla alueella. Sekä Palsioja että myös Sotajoki sivujokineen, jonne keskittyy Hammastunturin paliskunnan alueella tapahtuva kullanhuuhdontoiminta, laskevat Ivalojokeen. Ivalojoella on erittäin merkittävä rooli saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamisessa, sillä Ivalojoen on Inarijärven vaeltavan taimenen tärkein lisääntymisjoki. Inarijärven taimenkannasta noin 70 % on peräisin Ivalojoen vesistöstä (RKTL 2010). Vaeltavan taimenen lisääntymisalue ulottuu Ivalojoen pääuomassa Hammastunturin erämaa-alueen läpi Lemmenjoen kansallispuiston alueelle. Taimenen osalta jokainen sivupuro aina latvoille asti turvaa Ivalojoen alkuperäisen taimenkannan olemassaolon. (Metsähallituksen lausunto Pohjois-Suomen ympäristölupavirastolle 2008). Ivalojoen alaosa, johon Palsioja sekä Sotajoki valuma-alueineen kuuluvat, on taas tärkeää Inarijärvestä nousevan pohjasiiian kutualue. (Metsähallitus 2012: 3.) Ivalojoen, kuten myös Lemmenjoen kullanhuuhdonta-alueen vesistöt, laskevat edelleen Inarijärveen. Inarin alueen saamelaiseen kulttuuriin kuuluu olennaisesti poronhoidon, käsityön ja keräilyn ohella myös kalastus. Kala on tärkeä osa saamelaisten ruokataloutta ja kalastus osa saamelaisten monielinkeinollista kulttuurimuotoa. Inarijärven merkitys inarinsaamelaisten kulttuurille on keskeinen.

Ivalojoen vesistöalueella ei valitettavasti ole tehty kattavaa tutkimusta kullankaivun ympäristövaikutuksista, mutta hyvä vertailukohta toiminnan vaikutuksista löytyy Lemmenjoen alueelta: Lemmenjoen kansallispuistossa tehtyjen tutkimusten mukaan koneellisella kullanhuuhdonnalla on tutkittu olevan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia alueen veden laatuun, vesistöjen pohjaeläimistöön, sekä kalastoon, erityisesti taimenkantaan. Tutkimusten mukaan kullanhuuhdonta aiheuttaa vesistön rehevöytymistä, kuormitettujen alueiden lajiston monimuotoisuuden alenemista ja jokivesien vedenlaadun heikkenemistä -veden samentuminen voi olla havaittavissa jopa 30 km päässä kullanhuuhdonta-alueiden alapuolella (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2010). Huomionarvoista myös on, että tutkimuksissa todettiin vesinäytepisteiden kokonaisfosforipitoisuudet 2-8 kertaisiksi vertailupisteisiin verrattuna, millä lienee yhteys kesän 2016 Paadarjärven sinilevähavaintoihin (sinilevä käyttää ravinnokseen erityisesti fosforia; raportin mukaan ”Luontaisesti karuissa vesissä muutos on huomattava, ja levät ja muu vesikasvillisuus käyttävät nopeasti hyväkseen eroosion takia veteen tulevan lisäravinteen”) (ibid: 12). Esimerkiksi Lemmenjoella muun muassa sameus- ja kiintoainepitoisuudet olivat kaivutoiminnan vaikutusalueilla 10-50-kertaiset, raudan 2-30-kertaiset ja alumiinin 4-70-kertaiset luonnontilaisiin alueisiin verrattuna. Kullanhuuhdonnan on todettu heikentävän kalakantoja ja niiden monimuotoisuutta, sillä pohjan liettyminen tuhoaa lohikaloille sekä siialle ja harjukselle tiirkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Esimerkiksi Vaskojoen taimentuotantoon pienentynyt kullankaivun johdosta. Lemmenjoella kuormitettujen vesialueiden alumiinipitoisuudet olivat niin korkeita, että ne ylittivät kirjolohelle määritetyn LCSO-arvon (pitoisuus, jossa 50 %koe-eläimistä kuolee). (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2010.)

Ajantasaisen, kattavan ja luotettavan tiedon puuttuminen Ivalojoen ja sen valuma-alueen vesistöjen tilasta on keskeinen ongelma kullanhuuhdonnan negatiivisten vesistövaikutusten ennaltaehkäisemisessä ja siten vedenlaadun, luonnon monimuotoisuuden sekä saamelaiden kalastusmahdollisuuksien turvaamisessa ko. alueella. Ympäristönsuojelulaki toki velvoittaa ympäristölupavelvolliset toiminnanharjoittajat (ts. koneellisen kullanhuuhdonnan harjoittajat) tarkkailemaan toimintansa vaikutuksia veden laatuun ja ympäristöön (YSL 8 § 3 kohta), mutta laajempaa vedenlaatuselvitystä ei Ivalojoen ja sen valuma-alueella ole toistaiseksi tehty. Lisäksi tilanteen Ivalojokeen laskevien Palsiojan, Sota- ja Uijemjokien osalta, jossa kaivetaan kultaa pääosin lapiolla, tekee entistä ongelmallisemmaksi se, ettei vastaavaa velvoitetta ympäristönsuojelulain nojalla aseteta lapiokaivajille: Lapiokaivussa ei yleensä kierrätetä vettä tai käytetä laskeutusaltaita, vaan huuhdontavesi valuu suoraan vesistöön (Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n Koneellisen kullankaivun yhteistarkkailuraportti Ivalojoen-Sotajoen alueelta 2011: 4) ja erillisten kullanhuuhdonta—alueiden yhteisvaikutukset vedenlaatuun voivat olla huomattavia. Näin ollen em. velvoite ei koske suurinta osaa alueen toiminnanharjoittajista. Palsiojan alueen joet/ojat sekä Sota— ja Uijemjoet laskevat edelleen Ivalojokeen, jonka vedenlaatua kuormittavat myös muiden Ivalojokeen laskevien vesistöjen varrella harjoitettava kullanhuuhdonta sekä mm. metsätalouden ja taajama-alueiden päästöt.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Lisäksi ympäristönsuojelulain 6 § sekä 7 § edellyttävät toiminnanharjoittajaa, riippumatta siitä, harjoittaako hän luvanvaraista toimintaa vai ei, (6 §) olemaan selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista sekä (7.1 §) järjestämään toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta tai sitä rajoitetaan. Varsinaisia lupamääräyksiä (toimenpiteitä) pilaantumisen ehkäisemiseksi ei kuitenkaan aseteta, eikä niiden toteuttamista valvota samalla tavalla kuin ympäristölupavelvollisten kohdalla. Lisäksi kaivoslain 24 § kieltää aiheuttamasta haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, merkittäviä muutoksia luonnonoloissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa ja vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kaivosviranomaisen ei toistaiseksi ole kuitenkaan asettanut konkreettisia lupamääräyksiä haitan todelliseksi ehkäisemiseksi, vaan edellyttänyt, että kullanhuutoja pitää kullanhuudonta-alueen ”sellaisessa kunnossa, että se täyttää jatkuvasti turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu” (ks. esim. HL2012:0077 koskeva päätös 22.5.2013). Kaivoslain 29 § velvoittaa toiminnanharjoittajaa saattamaan alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan, mutta vedenlaadun tai kalakantojen ennallistamiseen ei suoraan veloiteta. Kaivosviranomaisen lapiokaivuluissa asettamaa vakuutta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten ei ainakaan toistaiseksi ole Saamelaiskäräjien tiedon mukaan käytetty vedenlaadulle ja kalakannoille aiheutuneiden haittojen korvaamiseksi.

Näin ollen, vaikka Palsioja olisikin nykyisin vaatimaton kalastuskohde, voi vedentilan heikentymisellä kullankaivun seurauksena olla laajempia negatiivisia vaikutuksia koko Inarin alueen taimen- ja pohjasiikakantaan ja siten saamelaisten mahdollisuuksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta. Metsähallituksen mukaan kaivutoiminnan jatkuminen ja lisääminen vähentää kalakantojen monimuotoisuutta ja vaarantaa osaltaan alkuperäisten kalakantojen selviytymistä, sillä pohjan liettyminen tuhoaa lohikaloille sekä siialle ja harjukselle tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen mukaan koneellisen kullankaivun vesistövaikutuksista aiheutuu huomattavaa vahinkoa kalastolle ja kalastukselle ja vaarana on, että arvokalakannan tuottavuus alenee pysyvästi, kun kalasto ei pysty sopeutumaan koneellisen kullankaivun aiheuttamiin, usean sukupolven yli ulottuviin elinympäristössä ja lisääntymisolosuhteissa tapahtuviin haitallisiin muutoksiin. Palsiojan vedenlaadusta on tehty useita ilmoituksia Lapin ELY-keskukselle kesällä 2016, koska vesi on ollut silmin nähden samentunutta ja vesistössä on havaittu rehevöitymistä.

Ottaen huomioon, että 1) Palsiojan alueelle kohdistuu merkittävä määrä kullanhuuhdantalupia ja hakemuksia (yht. 155 kpl Ivalojoen vedenlaatua kuormittavien Sota- ja Uijemjokien kullanhuuhdantalupien ja -hakemusten, 77 kpl, lisäksi), 2) lapiokaivussa ei yleensä kierrätetä vettä tai käytetä laskeutusaltaita, vaan huuhdontavesi valuu suoraan vesistöön, 3) Palsiojan vedenlaadusta on tehty viimeksi kesällä 2016 lukuisia ilmoituksia Lapin ELY-keskukselle, sekä 4) ettei kaivosviranomaisen ole toistaiseksi asettanut riittäviä lupamääräyksiä veden ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi (kaivoslain 24 ja 29 §) ja siten saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi kaivoslain 50 §:n mukaisesti, Saamelaiskäräjät katsoo, ettei edellytyksiä kullanhuuhdantalupien myöntämiseksi ko. alueelle kaivoslain 50 §:n nojalla ole. Ivalojoen vesistöalueen vedenlaatu sekä kullanhuuhdon vaikutukset vedenlaatuun ja kalakantoihin sekä se, kuinka pitkälle vaikutukset ulottuvat tulee selvittää ensi tilassa. Ilman ko. selvitystä on kullanhuuhdontoiminnan todellisia vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin mahdotonta arvioida ja ottaa huomioon kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa.

Saamelaiskäräjät haluaa muistuttaa, että Suomi on sitoutunut biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (BD-sopimus) tavoitteisiin biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä sekä näiden tavoitteiden entistä tehokkaampaan toimeenpanoon hidastaa merkittävästi vuoteen 2020 mennessä biologisen monimuotoisuuden häviämistä. Suomi on sitoutunut BD-sopimuksen artiklojen 8(j)3 ja 10(c)4 toimeenpanoon, ja siten perinteisen saamelaisen luonnonkäytön, kuten poronhoidon, keräilyn ja kalastuksen, edellytysten turvaamiseen. Saamelainen perinteinen luonnonkäyttö, kuten kalastus ja luonnonlaitumiin perustuva poronhoito, ylläpitää saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvää perinteistä tietoa ja käytänteitä, joilla on merkitystä biologisen monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Em. tavoitteet on huomioitu kaivoslaissa: kaivoslain tarkoituksena on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaivostoiminnan edistämisen ohella turvata saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet. Mikäli perinteisen saamelaisen luonnonkäytön edellytykset heikkenevät kullanhuuhdon myötä, katoaa myös saamelaisten luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvä perinteinen tieto, jolla on tunnustettu olevan suuri merkitys luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön turvaamisessa. Kullanhuuhdon mahdollistaminen saamelaisen perinteisen luonnonkäytön, ml. poronhoidon ja kalastuksen, edellytysten kustannuksella olisi myös ristiriidassa kaivoslain tarkoituksen ja BD-sopimuksen sitoumusten kanssa.

5. Yhteenveto

Kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien mukaan kullanhuuhdantalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttö-muotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaislinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää

saamelaiskulttuuria; 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Saamelaiskäräjien arvion mukaan kullanhuuhdonta ko. alueella yhdessä muiden vastaavien lupien ja muiden käyttömuotojen kanssa aiheuttaisi kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa tarkoitettua olennaista ja huomattavaa haittaa, jota ei Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan voida poistaa lupamääräyksin lupahakemusten sijainti ja merkitys huomioon ottaen. Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja merkitys alueen saamelaisille sekä kullanhuuhtonnan edellä arvioidut vaikutukset alueen saamelaiskulttuurille (ml. poronhoidolle ja kalastukselle), olisi kullanhuuhdontalupien myöntämistä pidettävä myös perustuslain 17.3 §:n, poronhoitolain 2.2 §:n, YK:n KP-sopimuksen artiklan 27 vaatimusten sekä BD-sopimuksen sitoumusten vastaisena. Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdontalupien myöntämistä ko. alueelle em. syistä ja katsoo, ettei olennaista haittaa voida estää lupamääräyksin kullanhuuhdonta-alueiden sijainnista ja alueen merkityksestä johtuen.

Saamelaiskäräjien lausunto koskee kaikkea kullanhuuhdontatoimintaa (ml. jo vireillä olevat sekä vastaavat kullanhuuhdontalupahakemukset) Ivalojokeen laskevan Palsiojan, siihen laskevien ojien/jokien sekä Palsiojan länsi- ja pohjoispuolella sijaitsevien, suoraan Ivalojokeen laskevien ojien/jokien varsilla. Saamelaiskäräjät säilyttää oikeutensa lausua vireille tulevista kullanhuuhdontaluvista myös erikseen, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi. Kullanhuuhdontatoiminta ko. alueella sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella. Erämaa-alueita perustetaan alueiden erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi (erämaalain 1.1 §). Rakentaminen kullanhuuhdonta- alueelle on kaivoslain 26 §:n 1 momentin mukaan lähtökohtaisesti kielletty, eikä sitä tule Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan sallia erämaalain tarkoitus huomioon ottaen.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Kullanhuuhdontaan tarvitaan lainvoimainen kullanhuuhdontalupa tai lupapäätöksen yhteydessä kaivosviranomaisen antama kaivoslain 169 §:n mukainen täytäntöönpanolupa ennen toimenpiteiden aloittamista. Kullanhuuhdontalupahakemus ei oikeuta hakijaa tekemään alueella mitään toimenpiteitä, jotka eivät kuulu jokamiehen oikeuteen. Näin ollen hakemuksen vireilläolo ei oikeuta maankäyttöön eikä siten voi aiheuttaa haittaa saamelaiskulttuurille.

Lupamääräyksessä kullanhuuhdonta-alueen kunnossapidosta todetaan, että luvan mukaisesta toiminnasta ei saa aiheutua haitallisia ympäristövaikutuksia. Lapiokaivu tulee siis

lupamääräyksen mukaan järjestää siten, että siitä ei esimerkiksi aiheudu sementumaa vesistöön.

Muut lausunnoissa esitetyt seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Hakijan selitys

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (LKL ry) kiittää mahdollisuudesta lausua Ivalon paliskunnan lausuntoon koskien kullanhuuhdontalupahakemustaan HL20015:0006 osana kaivoslain 38.§:n mukaista selvitystyötä.

1. Hakemusalueen sijainti

Hakija pahoittelee epätarkkuuttaan ilmoitettuaan lupahakemuksen kohdissa 2.6 ja 3.6 lupa-alueen sijaitsevan Hammastunturin alueella, ja korjaa hakemuksen tietoja ilmoittamalla alueen sijaitsevan Ivalon paliskunnan alueella

2. Kullanhuuhdontaluvan lupaehdot

Hakija on kaikilla kullanhuuhdontalupa-alueillaan erityisen tarkkaan ohjeistanut jäsenistöään noudattamaan mm. monttujen merkitsemiseen, reunojen luiskaamiseen ym. muiden maankäyttäjien turvallisuuteen ja viihtyisyyteen liittyvissä kaivosviranomaisen kullanhuuhdontaluvassa määäämiä lupaehdoja.

Näistä asioista tiedotetaan kaikille jäsenille postitettavassa jäsenlehti Prospäkkärissä hakijan jäsenistön käyttöön suunnattujen yhteisalueiden osalta. Lisäksi aktiivisen kaivukauden aikana yhdistyksen toiminnanjohtaja käy kaikilla yhdistyksen lupa-alueilla neuvomassa, ohjeistamassa ja opastamassa toimintaa vähintään kerran viikossa.

Yleisemminkin hakija (LKL ry) pyrkii alansa merkittävimpänä edunvalvojana näillä jäsenistölleen tarjoamallaan yhteisalueilla edistämään ympäristöä ja alueen muita perinteisiä kulttuurimuotoja kunnioittavaa ja yleiseen hyvään järjestykseen sekä hyvään kullankaivutapaan, johon tämä kaikki on sisäänrakennettu, liittyviä käytäntöjä neuvonnan ja kokeneempien kaivajien esimerkin kautta sen sijaan, että jokainen kullankaivun ideasta innostunut henkilö hakisi oman kaivu-alueensa ja oppisi nämä asiat kantapään kautta.

Hakija (LKL ry) on toimittanut ja julkaissut asiaa koskevan seikkaperäisen ohjeistuksen – Hyvä kullanhuuhdontatapa – joka on kaikkien vapaasti ladattavissa yhdistyksen kotisivuilta. Teokseen pyydettiin sen luonnosvaiheessa kommentteja myös keskeisten kullankaivualueiden paliskunnilta.

3. Hakemusalueen sijoittuminen Ivalon paliskunnan kannalta tärkeään porojen kuljetuspaikkaan Palsinojan yli

Ivalon paliskunnan lausuntoonsa liittämään karttaliitteeseen piirtämien nuolien mukaan poroja siirretään kyseisen alueen kautta Palsinojan yli.

Lausunnosta tai karttaliitteestä ei kuitenkaan käy ilmi kuinka usein porotokkien kuljettaminen alueen kautta on tarpeellista.

Hakijalla on ollut kyseisellä alueella kaivuoikeus vuodesta 2002 valtauksen ”Humu Kulta” Kaiv.Rek.N:o 6107/1 valtausoikeuden siirryttyä hakijalle. Koko tänä kuluneena ajanjaksona hakijan tietoon ei ole tullut yhtään kertaa, jolloin porotokkia olisi siirretty kyseisen alueen kautta sulan maan aikaan sijoittuvan kaivukauden aikana.

Mikäli tällainen tarve paliskunnan töiden puolelta ilmenee, sitoutuu hakija keskeyttämään kaikki kaivutoimet poroisännän pyynnöstä aina kun poroja ajetaan alueen poikki.

Hakijan käsityksen mukaan tokkien kuljetukseen hakijan kaivualueen osalta kuluu tyypillisesti muutamia tunteja – todennäköisesti lyhyemmänkin ajan.

Keskisyvyydeltään vajaan metrin syvyiset kaivumontut hakijan suunnittelema kaivualueella sijoittuvat tyypillisesti pieneen puron latva-uomaan ja sen rantatörmiin. Hakijan käsityksen mukaan mustan maan aikana mönkijöillä kulkevat poroelinkeinojen harjoittajat eivät muutenkaan suosi näitä kivikkoisia ja vetisiä pieniä puronpohjia ajoreitteinään. Hakijan pienialainen kaivupaikka ei myöskään estä alueen moni-ilmeisessä maastossa kulkemaan tottuneiden porojen kulkua.

Hakija perustelee toimintojen ongelmattomuutta yhteensovittamista Lemmenjoen Miessijoelta useiden vuosikymmenien aikana saaduilla kokemuksilla. Miessijoella on merkittävä kullankaivualue, jossa toiminta on kymmeniä kertoja laajempaa, kuin hakijan suunnittelema toiminta, ja kyseisten kaivu-alueiden läpi on rakennettu Sallivaaran paliskunnan toimesta ohjausaidat, joita pitkin paliskunnan tokat kuljetetaan paliskunnan länsiosista.

Kullankaivajat keskeyttävät tarvittaessa toimintansa poromiesten pyynnöstä siksi aikaa kun alueella kootaan tai kuljetetaan porotokkia. Ongelmia tässä ei ole ollut.

4. Alueen sijoittuminen paikkaan, joka on vaamien vasonta-alueita

Ivalon paliskunta esittää lausunnossaan, että alue on Ivalon paliskunnan tärkeitä vasonta- ja kesälaidunalueita ja toiminta aiheuttaa häiriötä Ivalon paliskunnan laiduntamiselle. Porotalouden tutkimustietojen ja vanhan kansantiedon mukaisesti valtaosa vaameista vasoo toukokuun 18. päivän tienoilla, vasomisen ollessa kiivaimmillaan toukokuun 20. päivän ympärillä. Muutamien tuntien kuluttua vasomisesta vasa lähtee seuraamaan emäänsä. Tämä ajankohtana hakijan suunnitellulla kaivualueella ei ole mitään toimintaa, eikä pääsääntöisesti edes yhtään kullankaivajaa johtuen alueelle johtavan metsäautotien kelirikosta. Tiepohja kuivuu liikennöitäväseen kuntoon yleensä vasta kesäkuun ensimmäisellä viikolla.

Muutenkin valtaosa hakijan alueella kaivavista kullankaivajista ajoittaa kaivujaksonsa keskikesän viikoille palkkatyönsä vuosilomien mukaisesti. poronhoidon kannalta herkimpään aikaan huhtikuusta Juhannuksen tienoille alueella on vuosittain saatujen kaivuraporttien ja toiminnanjohtajan päivystystietojen valossa vain joitakin harvoja kullankaivajia, ja nämäkin vasta kesäkuun puolivälin tienoilla.

5. Kullankaivajien valtava määrä alueella

Ivalon paliskunta viittaa lausunnossaan kullankaivajien ja kullanhuuhdontalupien valtavaan määrään alueella.

Hakija ei tunnista tällaista väitettä. Hakijan vuosittain keräämien kaivuraporttien ja alueella vähintään viikoittain päivystävän toiminnanjohtajan raporttien mukaisesti alueella on maksimissaan joitakin kymmeniä kaivajia yhtä-aikaisesti.

Metsähallituksen tilastojen mukaan UK-puistossa, jonka alueelle Ivalon paliskunta osittain rajautuu, on vuosittain yli 300 000 kävijää.

Tätä määrää hakijakin on valmis pitämään valtavana.

6. Kullankaivajien aiheuttamat lieveilmiöt; valtava ihmismäärä, melu, lisääntyvä maastoliikenne, kultaturismi ja aitoihin luvatta tehdyt portit ja kulkuväylät

Nämä Ivalon paliskunnan lausunnossaan poronhoitolain vastaisiksi määrittelemät lieveilmiöt eivät koske hakijan suunnittelemaa kaivualuetta – hakijan näkemyksen mukaan eivät tosin muutenkaan kullankaivu-alaa.

Hakijan alueella ei toimi valtavaa ihmismäärää yhtä-aikaisesti. Hakijan toiminnan aiheuttamat maisema- ja meluvaikutukset ovat lyhytaikaisia ja yltävät vain noin sadan metrin päähän kaivualueesta.

Hakijan suunnittelema kaivualueelle kuljetaan Metsähallituksen metsäautotietä, eikä lupaa maastoliikenteen harjoittamiseen ole tarvetta hakea. Maastoliikenne ei siis lisääny hakijan alueen käytön vuoksi.

Hakijan alueen käyttö on rajattu yhdistyksen (LKL ry) jäsenistölle, eikä sitä ole suunnattu kultaturisteille.

Hakijan suunnittelema kaivualueelle kuljetaan poroaidassa olevan veräjän läpi, joten mitään luvattomia tai luvallisia portteja tai kulkuväyliä ei hakijan suunnitteleman kaivualueen käytön vuoksi synny.

7. Perustuslain 17 §:n mukainen oikeus saamelaisille alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä poronhoitolain mukainen haitta poronhoidolle

Hakijan suunnittelema kaivualueella tapahtuisi kaivua vuosittain maksimissaan n. 10 aarin alueella. Muilta kaivualueilta tiedetään, että ko. alue on pois laidunkäytöstä vain muutaman vuoden ennen kuin kasvillisuus maisemoinnin jälkeen palautuu.

Hakija arvioi, että laidunmaata on väliaikaisesti pois Ivalon paliskunnan laidunkäytöstä yhtä aikaa enintään 0,5 hehtaaria. Uhkakuvat siitä, että tämä toiminta edes yhdessä alueen muiden kullanhuuhdontalupien kanssa haittaisi olennaisesti Ivalon paliskunnan poronhoitoa, on perusteeton. Alueella on lisäksi kaivettu perinteisesti kultaa 1800-luvun lopulta lähtien, eikä tänä aikana ole aiemmin edes esitetty väitteitä tai todisteltu vaikutusketjuin miten kullankaivu olennaisesti haittaisi poronhoitoa.

Hakijan suunnittelema toiminta ei vaikuta millään lailla alkuperäiskansojen oikeuteen harjoittaa omaa kieltään tai kulttuuriaan. Toiminta ei vaikuta alueella harjoitettavaan poronhoitoon, metsästykseseen, kalastukseen, keräilyyn, käsityöhön eikä mihinkään niistä johdettuihin moderneihin liitännäiselinkeinoihin, kuten matkailuun. Hakija toteaa lisäksi, että hakijan suunnittelema toiminta ei vaikuta myöskään muiden em. kulttuurisia toimintoja

harjoittavien tahojen kuin saamelaisten mahdollisuuksiin tai oikeuksiin näiden toimintojen harjoittamiseen.

8. Ivalojoen kalakannan ja saamelaisten paliskunnan osakkaiden kalastuskulttuurin säilyminen

Hakija pitää Ivalon paliskunnan lausunnossaan esittämiä vaikutuksia paikallisten kalastamiseen Palsinojalla tuulesta temmattuina. Alueella tehdyissä kalastustutkimuksissa ei kullankaivusta ole todettu olevan minkäänlaista haittaa kalastolle Ivalojokeen laskevien sivujokien varrella.

Hakijan suunnittelema kaivualue on Palsinojan vähäinen ja jyrkkä latvahaara, eikä sillä voi olla mitään merkitystä Ivalojoen alkuperäisen taimenen poikasten turvapaikkana ja kutupaikkana.

Alueen kullankaivajat eivät ole nähneet vuodesta 2002 lähtien alueella yhtään paikallista kalastajaa, kyseistä aluetta ei tosin voi minään erinomaisena kalapaikkana pitääkään. Hakija ei tietenkään voi väittää, etteikö kyseisellä n. 30-cm syvyisellä puropahasella kalastusta olisi, mutta hakija ei usko oman toimintansa vaikuttaneen paikallisten kalastamisen loppumiseen alueella. Lopuksi hakija toteaa kunnioittavansa poronhoitoa, saamelaista kulttuuria ja muita paikallisen perinteisen luonnonhyödyntämisen perinteitä, ja toivoo myös näiden kulttuurimuotojen harjoittajien arvostavan alueella yli 150 vuotta toimineiden kullankaivajien oikeuksia.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (myöhemmin Hakija) kiittää mahdollisuudesta antaa vastaselitys annettuihin lausuntoihin ja osallistua kaivoslain 38§ mukaiseen menettelyyn

Hakija lausuu pyydettyinä vastineenaan seuraavaa:

Hakija paheksuu tämän kaltaisten yhteislausuntojen käyttöä. Hakija kokee tässäkin tilanteessa joutuvansa vastaamaan väitteisiin, jotka eivät mitä ilmeisimmin koske häntä. Tämänkaltainen yhteislausuman käyttö lisää hakijoiden työmäärää ja on oikeudelliselta luonteeltaan epämääräinen.

Haettujen alueiden keskittyminen:

Saamelaiskäräjät pitää huonona sitä, että haettavat kulta-alueet sijaitsevat toistensa lähellä. Näin usein on, koska kullanhuhdontalupia haetaan sellaisille alueille, joilla on kultaa ja kultaa ei ole kaikkialla tasaisesti. Tätä Saamelaiskäräjien kielteisenä pitämää asia on tunnistettu kaivoslaissa ja ilmiötä pidetään kaivoslain esitöissä pelkästään hyvänä asiana, eikä keskittymistä näin ollen voi yleisesti pitää perusteluna kielteiselle päätökselle.

Väitteet heikosti perustelluista lupahakemuksista:

Hakija ei tunnista lausunnossa esitettyjä väitteitä siitä, että hakija ei olisi antanut hakemuksessaan kaivoslain määräämiä, tarpeellisia tietoja. Todennäköisesti tässäkin on kysymys siitä, että jossakin tässä yhteisvalituksessa olevassa hakemuksessa on annettu Saamelaiskäräjien mielestä liian vähän tietoja.

Hakemuksessa esitettyjen tietojen ja perustelujen riittävyyden arvioi kaivosviranomaisen yksin. Ja mikäli kaivosviranomaisen katsoo, että päätöksen pohjaksi ei ole annettu riittävästi

tietoa, pyytää kaivosviranomaisen asiasta lisätietoja, jotka hakija toimittaa. Annetun tiedon määrän tulee luonnollisesti olla suhteessa asian kokoon ja haettavaan hankkeeseen liittyvien yksityiskohtien omaleimaisuuteen.

Näillä perusteilla hakija ei katso lausunnossa mainittujen hakemusten heikkouksien koskevan ainakaan tässä käsiteltävää hakemusta.

Vesi- ja kalastusasiat:

Hakija tarkoitus on käyttää kyseistä aluetta yhdistyksen jäsenten yhteiskäytössä. Konekaivua ei ole tarkoitus alueella harjoittaa. Vertailut Lemmenjoen tulvaongelmiin syksyllä 2016 ovat asiattomia, sillä siellä on kysymyksessä kymmenien tuhansien kuutioiden vuosikaivu ja hakijalla enintään 100 m³.

Hakija on tietoinen, että Tukes ei voi myöntää minkäänlaista päästölupaa, eikä minkäänlaista oikeutta vedenottoon tai muihin vesijärjestelyihin liittyen. Alueen koneellista kullankaivua harjoittavien kullankaivajien ympäristölupien yhteydessä on todettu kalastoon ja kalastukseen liittyvien vastuuviranomaisten toimesta, että Palsiojalla ei ole kalastuksellista merkitystä ja että koneellinen kullankaivu ei ole Ivalojoen alueella vaikuttanut kielteisesti kalastoon eikä kalastukseen.

Se, että lausunnon antaja maalailee tähän liittyviä teoreettisia kauhukuvia, ei muuta em. tosiseikkaa. Kun ei ole yleisiä kielteisiä vaikutuksia kalastoon eikä kalastukselle, ei voi olla myöskään erityisiä kielteisiä vaikutuksia saamelaiseen kalastukseen tai saamelaiseen luontoon.

Saamelaiskäräjien yleisistä väitteistä:

Hakija tunnistaa Saamelaiskäräjien yleisen argumentin siitä, että hakijan kullankaivuhanke sijoittuu keskelle porotalouden kannalta aivan keskeisen tärkeää aluetta – hakija toivoo kaivosviranomaisen tunnistavan sen, että kaikki koneelliseen ja merkittävä osa lapiokullankaivuuseen liittyvistä paikoista on Saamelaiskäräjien esittämien väitteiden mukaan porotalouden toiminnan kannalta kaikkein keskeisimmillä paikoilla. Hakija ei ole kuullut koskaan, minkään koneellisen kullankaivun hankkeen sijoittuvan minkään muunlaiselle paikalle. Tämän vuoksi kyseistä väitettä tulee hakijan mielestä pitää lähtökohtaisesti epäluotettavana.

Hakijan suunnittelema kaivumäärä on enintään 100 m³ vuodessa, mikä vastaa alle 0,1 ha pinta-alan kaivua. Luonnollisesti haettua aluetta ei kaiveta kokonaisuudessaan, vaan hakija arvioi kaivavansa alueelta kultapitoisimmat kohdat eli n. 10 % alueesta, mikä on puoli hehtaaria.

Hakija on täysin vakuuttunut siitä, että Ivalon paliskunnan 286145 hehtaarin alueelta löytyy poroille runsaasti ravintoa. Haettu kaivualue pienentää tätä alaa noin kahden miljoonasosan verran koko Ivalon paliskunnan laidunalueesta.

Keskimäärin vaikutus alueen saamelaisalueen poronhoitajayhteisön tulotasoon on vielä tätäkin pienempi, sillä on yleisesti tiedossa, että 44% saamelaisalueen poronhoitajien tulosta on eläkettä, 28% on palkkatuloa muista töistä ja 14% on poronlihanmyyntituloa ja 14% on

erilaisia porotalouteen liittyviä korvauksia tai tukia (MTT selvityksiä nro 156, 2008, s. 3 ja s. 23. sekä paliskuntien yhdistyksen www-sivut)

Hakijan arvioima kahden miljoonasosan laitumia pienentävä vaikutus voi kohdistua vain tuohon 14% poronmyyntituloon. Eli porotaloudesta toimeentulonsa saavan keskimääräinen tulotason pieneneminen on n. $0,000002 \times 0,14$ eli n. 2,8 kymmenesmiljoonasosaa. Tämäkin saattaa olla yläkanttiin laskettu, sillä laskelmassa ei ole otettu huomioon poronhoidon kuluja, mitkä ovat suuremmat kuin poronlihan myyntitulot ovat.

Hakijan hankkeen vaikutus kaikkien saamelaisten kokonaistuloon on tietenkin vielä tätäkin pienempi, sillä huomattava osa saamelaisista ei ole porotalouteen taloudellisesti missään yhteydessä.

Tällä perusteella hakija väittää, että hänen hankkeensa vaikutus suoraan porotaloustuloon on vähäinen ja vaikutus porotalouteen yhteydessä olevien saamelaisten kokonaistuloon on alle kolme kymmenesmiljoonasosaa.

Kun väitetty kielteinen vaikutus kulttuuriin on epäsuoraa vaikutusta perinteisen porotalouselinkeinon pienenemisestä, niin hakija uskaltaa arvoida, että vaikutus kieleen ja kulttuuriin on tätä kautta mitätön, eikä sitä mitenkään voi tulkita vähäistä suuremmaksi. Eivätkä Saamelaiskäräjien esittämät yleiset tapahtumakulut ole sen vuoksi uskottavia.

Ivalon paliskunnan porotalous on hakijan kullankaivun jälkeen täysin yhtä kannattavaa tai kannattamatonta kuin ennen sitäkin. Vaikutus saamelaisen väestönsosan talouteen on kymmenesmiljoonasosaluokkaa.

Hakija on hämmästynyt siitä, että Saamelaiskäräjät lausuu porotaloudesta, mikä on yksityinen etu, jota vain ja ainoastaan paliskunta voi valvoa. Saamelaiskäräjille kuuluu valvottavaksi saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin liittyvä yleinen etu, eikä näitä asioita tulisi yhdistää.

Hakija tietää, että porotaloudella on ruokintakuluihin, laidunten kuluneisuuteen, petoasioihin ja erityisesti porotalouden tulontuottokykyyn liittyviä ongelmia. Hakija toivoo, että nämä ongelmat ratkeavat, mutta että ymmärrettäisiin myös, että kullankaivua vainoamalla näitä ongelmia ei ratkaista. Porotaloudelle hakija toivoo kaikkea hyvää.

Hakija haluaa korostaa sitä, että kaivosviranomaisen oikeusperusteisessa arvioinnissa tulee ensisijaisesti tarkastella yksin hänen suunniteltua toimintaansa toki yhdessä muiden kullankaivajien toiminnan ja yhdessä muiden maankäyttömuotojen kanssa, kuten kaivoslain 38§ ja 50§ määräävät – mutta kysymyksessä ei voi kuitenkaan olla mikään kollektiivinen kokonaistarkastelu, minkä kaltaiseen saamelaiskäräjät viittaavat.

Päätösmaksu

Päätösmaksu 700 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitusaika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Katja Palo, puh. 029 5052 191, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Pasi Molkoselkä

Ylitarkastaja

Katja Palo

Ylitarkastaja

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus

Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)

Liite 3. Selvitys kullanhuhdontaluvan myöntämisen esteistä

TIEDOKSI Ivalon paliskunta
Inarin kunta
Lapin Ely-keskus
Metsähallitus
Saamelaiskäräjät

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona

tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 250 euroa.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

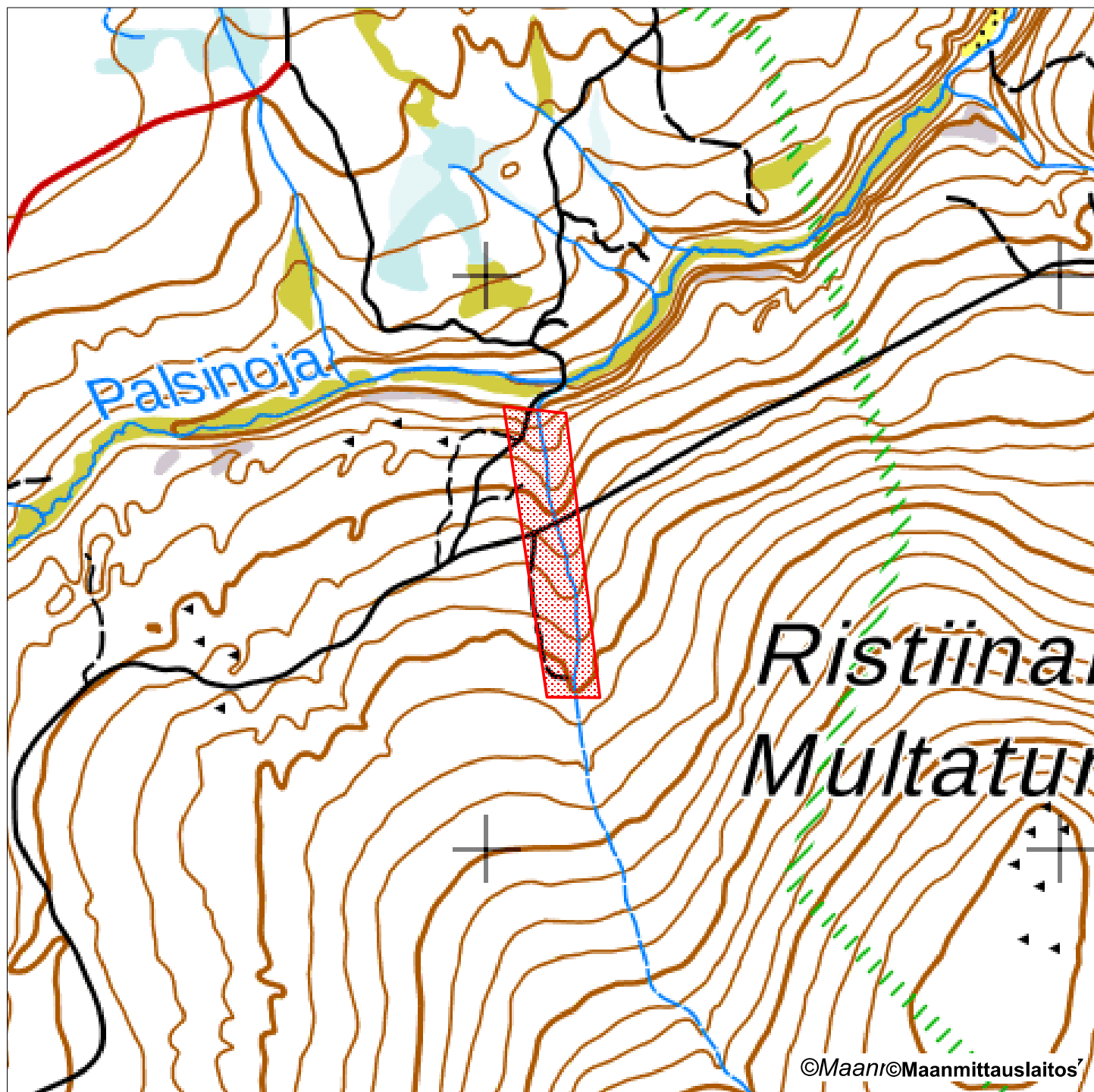
Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

 Kullanhuuhdontalupa-alue

Mittakaava 1:10 000

HL2015:0006

Buhtesaja Pulkkinen

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry

Selvitys kullanhuudontaluvan HL2015:0006 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuudonnasta

Kullanhuudonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuudontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä kullanhuudontalupien määrä on 158 ja hakemuksia on vireillä 166. Hakemushetkellä yhteensä 101 hakemusta on jatkohakemuksia voimassa olleille luville. Näistä 30 kpl on sellaisia, jotka ovat tarkasteluhetkellä voimassa ja sisältyvät siten sekä hakemuksiin että voimassaoleviin lupiin (lähde: Kaivosrekisteri 11.4.2017). Lisäksi kullanhuudontaan varattujen alueiden keskikoko on pienentynyt uuden kaivoslain voimaantulon myötä noin 20 %.

Kullanhuudonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuudonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuudontaa harjoitetaan. Kullanhuudontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomaisena on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupahakemusalueen kuvaus

Kullanhuudontalupa-alue HL2015:0006 (5,0 ha) sijoittuu Inarin kuntaan Palsinojaan laskevan sivuhaara Pulkkisenojaan, Ivalon paliskunnan alueelle ja Hammastunturin erämaa-alueelle. Hammastunturin erämaa-alueen pinta-ala on 184 182 ha. Luvan hakijoilla on ollut aiemmin osittain samoilla sijainneilla valtaus KaivNro 8893, jonka mukaista aluetta on pienennetty uuden kaivoslain (621/2011) mukaiseksi. Tämä HL2015:0006 on kuitenkin uusi lupa, ei jatkolupa.

Ivalon paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 288 900 hehtaaria. Ivalon paliskunnan alueelle sijoittuu 79 kpl kullanhuudontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 270 ha. Näistä kyseisen lupa-alueen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu noin 36 ha, 11 aluetta. Alueen lähistöllä olevat lupa-alueet ovat olleet pääsääntöisesti kullanhuudontakäytössä vuosikymmenien ajan. Alueen läheisyydessä on vireillä myös 13 kpl kullanhuudontalupahakemuksia pinta-alaltaan noin 49 ha.

Kullanhuudontalupa-alue HL2015:0006 kuuluu Ivalon alueen yleiskaavan osa-alueeseen 7 Kutturantie, sen perusteella kyseinen kullanhuudonta-alue kuuluu erämaalain statuksettomaan suojelualueeseen, siten että alue sijaitsee erämaa-alueen suunnittelualueella.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua, vuotuinen kaivumäärä on noin 100 m³.

Muut häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä

Alue on erämaalain (62/1991) mukainen erämaa-alue, jonka hoidossa ja käytössä on noudatettava hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on päivitetty 17.12.2012, täydennetty 2016 ja se on Ympäristöministeriön vahvistettavana.

Koko Hammastunturin erämaa-alueella on 28 kpl vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia, joista 16 kpl liittyy porotalouteen. Kullanhuudonta-alueen läheisyydessä ei ole yhtään voimassa olevaa muuhun alueiden käyttömuotoon liittyvää sopimusta.

Yleisesti vuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja niiden myöntämisestä Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten laatiminen

- 1.) Metsähallitus jatkaa voimassa olevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus ei muutu erämaalain vastaiseksi.
- 2.) Metsähallitus voi luovuttaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia erityisen etuuden käyttöoikeuksia tukikohdan sijoittamista varten. Hakijan tulee täyttää rahoituslain kriteerit. Hakijan on oltava kuntalainen.
- 3.) Kalastuksen tai metsästyksen (muut kuin luontaiselinkeinojen harjoittajat) perusteella uusia tukikohtapaikkoja ei myönnetä.
- 4.) Poronhoidon tarpeisiin voidaan tehdä käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia. Uusien poroaitojen riistaturvallisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan.
- 5.) Vanhoille käyttöoikeussopimuksettomille rakennuksille voidaan tehdä omistajan hakemuksesta käyttöoikeus-sopimus, mikäli rakennus on rakennettu ennen erämaalain voimaantuloa 1991, rakennus on asumiskelpoinen, rakennuksen omistaja on kuntalainen ja omistaja käyttää rakennusta metsästyksen, kalastuksen tai keräilyn tukikohtana. Rakennukselle on lisäksi hankittava kunnan myöntämä rakennus- tai toimenpidelupa.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tarkistamisen kaudelle 2006–2010 yhteydessä Metsähallitus on päättänyt, että erämaa-alueiden metsien hakkuista luovutaan, joten alueella ei harjoiteta metsätaloutta.

Pysyvien teiden rakentaminen on erämaa-alueelle laissa kielletty.

Lupa-alueen läheisyydessä on Metsähallituksen hallinnoima vuokratupa, Raahenpirtti (<http://www.luontoon.fi/raahenpirttivuokratupa>). Muuta retkeilyreittiä eikä erityistä retkeilykohdetta alueen läheisyydessä ei ole.

Hammastunturin erämaa-alue on kuntalaisille merkittävä perinteinen metsästysalue. Lupametsästyspaine on alueella vähäinen. Metsästyspaine (kuntalaiset+lupametsästäjät) lupametsästysalueilla on ollut enimmillään 1,4 metsästysvuorokautta/km².

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kullanhuhdentaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja viranomaispäätöksissä annetut velvoitteet ja hakijoiden aiempi toiminta alueella, voidaan todeta, että kullanhuhdentaluvan HL2015:0006 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa olennaisesti heikennä saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Yhteisvaikutusta arvioidessa on huomioitu lausunnoissa esiin tulleet seikat sekä alueiden ja toimintojen kokonaismäärä, sijainti ja toiminta.

Lisäksi alue on rajattu ja toimintaan tarvittavien lupien lupaehdot niin kyseisellä lupa-alueella kuin läheisyydessäkin turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan.

Hakija on osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kullanhuhdentalupaa eikä hakemusalueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen

esteitä. Lupakäsittelyn yhteydessä ei myöskään ole tullut esiin luvan aiemmasta, saman sisältöisestä toiminnasta mitään sellaisia seikkoja, että toiminnan jatkamiselle olisi kaivoslain mukaista estettä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Erämaalaki (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062>)

Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

(http://www.metsa.fi/documents/10739/1110148/hammastunturi_hks_vahvistettavaksi.pdf/b3424bef-6618-40d0-b9ae-ae643027816c)

Paliskuntain yhdistys <http://paliskunnat.fi/py/paliskunnat/paliskuntien-tiedot/ivalo/>

Kaivosviranomaisen toimittama yllämainitut dokumentit tarvittaessa paperisena niin pyydettyäessä